

Konspekt warsztatów dla klas I-III S.P.

Pamięć i ocalenie. Szlakiem historii Pomorza

Cel: podniesienie wiedzy historycznej dotyczącej okresu II Wojny Światowej w kontekście zagłady ludności cywilnej, usystematyzowanie i utrwalenie wiedzy nt. Miejsca Pamięci Narodowej na Barbarce, zapoznanie z miejscami związanymi z II Wojną Światową na terenie Torunia,

Czas trwania: 1 godz. lekcyjne,

Grupa odbiorców: dzieci klas I-III S.P.,

Środki dydaktyczne: karty pracy, prezentacja,

Metody: wykład, pogadanka, praca w grupach

Przebieg zajęć:

1. Prowadzący wykorzystując burzę mózgów prosi uczniów o wyjaśnienie pojęcia patriotyzm i patriota.
2. Prowadzący wykorzystując burzę mózgów prosi uczniów o wyjaśnienie pojęcia wojna oraz jak można zatrzymać konflikty np. między uczniami, rodzice-dzieci czy między narodami.
3. Prowadzący wykorzystując prezentację „Pamięć i Ocalenie” przedstawia uczniom tło historyczne związane z II Wojną Światową.
4. Prowadzący prezentuje informacje o formach uczczenia pomordowanych z czasów II Wojny Światowej
5. Prowadzący zwraca uwagę na symbole związane z Miejscem Pamięci Narodowej.
6. Prowadzący prowadzi z uczniami pogadankę nt. zachowania się w Miejscach pamięci, podczas uroczystości państwowych itp.

Informacje, pojęcia i definicje dla prowadzącego:

Patriotyzm – postawa szacunku, umiłowania i oddania własnej ojczyźnie, charakteryzuje się przedkładaniem celów ważnych dla ojczyzny nad osobiste, gotowością do poświęcenia dla niej nawet życia. Patriotyzm to również umiłowanie i pielęgnowanie tradycji, kultury i języka. Patriotyzm wiąże się poczuciem więzi z własnym narodem i społecznością.

Totalitaryzm – system polityczny, w którym jednostka jest całkowicie podporządkowana państwu, charakteryzuje się ekstremalną kontrolą państwa wszystkich dziedzin życia społecznego, dążąc do całkowitego podporządkowania sobie obywateli. Osoba zostaje pozbawiona swobody i wolności wyboru. Przykładem państwa totalitarnego była III Rzesza - reżim faszystowski

Zbrodnia Pomorska - Zbrodnia Pomorska 1939 roku- obejmuje akty eksterminacji dokonane na ludności polskiej – cywilach, od września do grudnia 1939 r. (w niektórych miejscach do początku 1940 r.) przez oddziały Volksdeutscher Selbstschutz, przy aktywnym wsparciu Wehrmachtu i SS.

Zbrodnia Pomorska

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/intelligenzaktion/73469,Zbrodnia-Pomorska-1939-roku.html>

Księżę Góry – Zbrodnia Pomorska

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/intelligenzaktion/94802,Ksieze-Gory.html>

- Pomnik Ofiar Zbrodni Pomorskiej 1939 w Toruniu – pomnik upamiętniający mieszkańców przedwojennego woj. pomorskiego zamordowanych przez okupantów niemieckich jesienią 1939 roku w ramach tzw. akcji „Inteligencja”. Pomnik został ustawiony w centrum Torunia w Parku Pamięci. Pomnik został odsłonięty 6 października 2018r. powstał z inicjatywy Romana Knittera, prezesa Towarzystwa Przyjaciół Pomorza w Gdańsku. Pomnik z białego kamienia ma kształt kwadratu z dużą wyrwą pośrodku, w której umieszczono metalową płytę z wrytymi nazwami ponad 400 miejscowości położonych w przedwojennym woj. pomorskim, gdzie okupant hitlerowski dokonywał masowych rozstrzeliwań cywilów. W monument została wmontowana urna z ziemią ze wszystkich znanych zbiorowych mogił z terenu dawnego województwa pomorskiego. Całość w zamiarze autora ma kojarzyć się z ostrzelanym przez pociski domem.

Miejsce Pamięci Narodowej Barbarka. Na placu stoi pomnik w kształcie prostokąta, upamiętniający miejsce straceń, kaźni i spoczynku zamordowanych Polaków. Na tablicy odlanej z brązu umieszczony został napis: "Więżniom Fortu VII - patriotom pomordowanym przez okupanta hitlerowskiego w miesiącach X-XII 1939 roku, składa hołd społeczeństwo miasta i województwa". W 2009 r. ustawiono pomnik autorstwa polskiego rzeźbiarza Mariana Molendy. Na pomniku umieszczono nazwiska osób rozpoznanych podczas ekshumacji.

W pierwszych miesiącach okupacji hitlerowskiej w lesie Barbarki zostali rozstrzelani przez "Komando Śmierci" Polacy, więźniowie Fortu VII. Pierwsza masowa egzekucja odbyła się 28.X.1939 roku. Rozstrzelano wtedy około 130 Polaków. Według powojennych szacunków w lesie Barbarki stracono ogółem od 600 do 1000 Polaków. Udało się ustalić 329 nazwisk zamordowanych, z których 77 było mieszkańcami Torunia. Prace nad ekshumacją były utrudnione ze względu na to, że Niemcy w 1944 roku wydobyli zwłoki z mogił i spalili je, zacierając ślady swych zbrodni. W latach 1945 i 1946 w czasie prac ekshumacyjnych odkryto sześć masowych grobów o szerokości 2-4 metrów i długości od 3,5 m do 47 m. Rowy-groby tworzą jednolitą formę, a ich układ imitują płyty ułożone nieregularnie w ziemi. Układ ten

symbolizuje masowe groby pomordowanych. Należy zwrócić uwagę na fakt że pomordowani przez hitlerowców Polacy to byli cywile, ludzie, którzy należeli do inteligencji polskiej, byli ostoją tradycji i państwowości np. S. Jaworska, bł. S.W. Frelichowski.

Pamięć i ocalenie. Program edukacji historycznej i kulturowej dla dzieci i młodzieży województwa kujawsko-pomorskiego

Samorząd Województwa
Kujawsko-Pomorskiego

Urząd Marszałkowski
Województwa
Kujawsko-Pomorskiego
w Toruniu

Dofinansowano z budżetu Samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego